KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 20 päivänä heinäkuuta 1999,

EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 54 artiklan soveltamisesta

(Asia IV/36.888 — vuoden 1998 jalkapallon maailmanmestaruuskisat)

(tiedoksiannettu numerolla K(1999) 2295)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2000/12/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, joka on perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus ([1]), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 1216/1999 ([2]), ja erityisesti sen 15 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon 25 päivänä elokuuta 1998 tehdyn komission päätöksen aloittaa menettely tässä asiassa,

on antanut kyseiselle yritykselle mahdollisuuden ilmaista kantansa komission esittämiin väitteisiin asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 17 19 artiklan l kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY ([3]) nojalla,

on kuullut kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

I TOSISEIKAT

A. PÄÄTÖKSEN AIHE

1) Tämä päätös koskee vuoden 1998 jalkapallon maailmanmestaruuskisojen lopputurnauksen pääsylippujen myyntiä suurelle yleisölle vuosina 1996 ja 1997. Myynnistä vastasi virallisesti nimetty järjestelykomitea (Comité français d'organisation de la Coupe du monde de football 1998, jäljempänä 'CFO').

B. CFO

2) Ranskan jalkapalloliitto (Fédération Française de Football, jäljempänä 'FFF') perusti 10 päivänä marraskuuta 1992 Kansainvälisen jalkapalloliiton (jäljempänä 'FIFA') suostumuksella jalkapallon MM-kisojen järjestelykomitean CFO:n, joka on voittoa tavoittelematon järjestö. CFO perustettiin erityisesti toteuttamaan kaikki vuonna 1998 Ranskassa järjestettyjen jalkapallon MM-lopputurnauksen tekniset ja logistiikkaan liittyvät järjestelyt. Tätä tehtävää toteuttaessaan CFO:n oli noudatettava FIFAn asettamia toiminnallisia rajoituksia.

([1]) EYVL 13, 21.2.1962, s. 204/62.
([2]) EYVL L 148, 15.6.1999, s. 5.
([3]) EYVL 127, 20.8.1963, s. 2268/63.

C. TURNAUS

3) Vuoden 1998 jalkapallon MM-lopputurnaukseen osallistui 32 jalkapallomaajoukkuetta kaikkialta maailmasta. Turnaus järjestettiin vuonna 1997 päätökseen saatettujen karsintakilpailujen jälkeen, joihin osallistui 172 maajoukkuetta. Sekä edellisen vuonna 1994 järjestetyn turnauksen voittaja Brasilia että isäntämaa Ranska saivat osallistua lopputurnaukseen ilman karsintakierroksia.

4) Lopputurnauksen alkusarjassa, joka alkoi 10 päivänä kesäkuuta 1998, joukkueet oli jaettu kahdeksaan neljän joukkueen lohkoon. Lohkojen kokoonpano määräytyi 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritetun niin kutsutun lohkoarvonnan perusteella. Jokainen joukkue pelasi kerran muita saman lohkon joukkueita vastaan, eli kaikkiaan kolme ottelua.

5) Alkusarjan kunkin kahdeksan lohkon kaksi parasta joukkuetta selviytyi jatkoon. Tälle alkusarjan jälkeiselle kerrokselle eli neljännesvälieriin siis osallistui 16 joukkuetta. Neljännesvälierien jälkeen pelattiin neljä puolivälieräottelua, kaksi välieräottelua, pronssiottelu ja 12 päivänä heinäkuuta 1998 maailmanmestaruuskisojen loppuottelu.

6) Jalkapallon MM-kisojen loppuottelut käytiin kymmenellä Ranskassa sijaitsevalla stadionilla. Kunkin joukkueen kaikki alkusarjan ottelut pelattiin eri stadioneilla. CFO:n mukaan näin taattiin, että kaikilla stadioneilla pelattaisiin vähintään kahden sellaisen joukkueen ottelut, jotka sijoittuvat alkusarjassa ryhmänsä kärkeen. Alkusarjan jälkeen kaikilla kymmenellä MM-stadionilla pelattiin vähintään yksi neljännesvälieräottelu tai yksi puolivälieräottelu.

D. LIPUNMYYNTIJÄRJESTELYT

7) FIFAlla on kaikki oikeudet MM-turnauksiin ja se laatii sekä karsinta- että loppukilpailujen järjestelyihin sovellettavat säännöt. Vuoden 1998 jalkapallon MM-kisojen järjestelyjen osalta FIFA laati säännöt, joiden mukaan CFO vastaa FIFAn kokonaisjärjestelyille antaman hyväksynnän ([4]) puitteissa kaikista pääsylippujen hintaan, jakeluun ja myyntiin liittyvistä kysymyksistä ([5]).

E. LIPPUJEN JAKELU — YLEISIÄ HUOMIOITA

8) CFO välitti yhteensä noin 2 666 500 pääsylippua joko suoraan tai virallisesti nimettyjen myyntikanavien kautta edelleen jaettavaksi. Liput jaettiin seuraavasti:

— 28,12 %: yleisölle CFO:n kautta

— 23,33 %: yleisölle kansallisten jalkapalloliittojen kautta

— 6,58 %: yleisölle kaikkialla maailmassa virallisten matkan-järjestäjien kautta

— 13,48 %: Famille du Football Français'n ([6]) jäsenille CFO:n kautta

— 13,15 %: sponsoriyhteisöille CFO:n kautta

— 7,51 %: VIP-tuotteina pääasiassa yritysasiakkaille CFO:n kautta

— 4,07 %: eri tarkoituksiin CFO:n kautta ([7])

— 2,86 %: julkisyhteisöille CFO:n kautta

— 0,70 %: vammaisille

— 0,20 %: myymättä

9) Lipunmyyntitulot olivat 60 prosenttia CFO:n kokonaistuloista.

F. LIPUNMYYNTI YLEISÖLLE

10) Kaikkiin lopputurnauksen otteluihin varattiin yhteensä 1 547 300 pääsylippua yksinomaan suurelle yleisölle myytäväksi. Tämä määrä on 58,03 prosenttia kaikista lipuista, ja siihen sisältyvät CFO:n (28,12 prosenttia), FIFAan kuuluvien kansallisten jalkapalloliittojen (23,33 prosenttia) ja ympäri maailmaa sijaitsevien virallisten matkanjärjestäjien (mukaan lukien eurooppalaisten matkanjärjestäjien) myymät liput (6,58 prosenttia).

([4]) Hyväksyntä ei kuitenkaan ulottunut kilpailua vääristävään toimintaan, joka asetetaan kyseenalaiseksi tällä päätöksellä.
([5]) Toukokuun 31 päivänä 1995 annetun FIFAn säännöstön (Coupe du Monde de la FIFA) 34 artikla.
([6]) Koostuu Ranskassa rekisteröidyistä pelaajista ja ranskalaisten seurojen jäsenistä.
([7]) Esimerkiksi nuoriso-ohjelmat.

11) Lippuja myytiin yleisölle joko yksitellen taikka viiden tai kuuden erillisen pääsylipun paketteina, joita kutsuttiin nimellä Pass France 98. Tämä päätös koskee ainoastaan CFO:n vuosina 1996 ja 1997 harjoittamaa Pass France 98 -passien ja yksittäisten pääsylippujen myyntiä MM-kisojen lopputurnaukseen.

Myynnin jaottelu

12) Ennen 4 päivänä joulukuuta 1997 tapahtunutta lohkoarvontaa ja sen jälkeen suurelle yleisölle suunnattu lipunmyynti voidaan esittää seuraavasti:

Taulukko 1

Maailmanmestaruuskisojen pääsylippujen myynti suurelle yleisölle

	Määrä	% (1)
CFO: ennen 4.12.1997 myymät liput asiakkaille, joilla on osoite Ranskassa:		
— Pass France 98	393 200 (2)	14,75 %
— yksittäiset liput	181 000	6,79 %
CFO:n 4.12.1997 jälkeen myymät liput asiakkaille, joilla on osoite Euroopan talousalueella:		
— yksittäiset liput	175 500	6,58 %
Kansallisten jalkapalloliittojen 4.12.1997 jälkeen myymät liput (3):		
— yksittäiset liput	622 150	23,33 %
Virallisten matkanjärjestäjien 4.12.1997 jälkeen myymät liput (3):		
— yksittäiset liput	175 450	6,58 %
Yhteensä	1 547 300	58,03 %

(1) Osuus kaikista lopputurnauksen otteluihin jaetuista/myydyistä lipuista.

(2) Kaikki yksittäiset pääsyliput, jotka on myyty Pass France 98 -paketteina.

(3) Maailmanlaajuiset myyntiluvut.

Myynnin aikataulu

13) Seuraavassa on esitetty suurelle yleisölle kunkin jakelukanavan kautta suunnatun lipunmyynnin päivämäärät ja aikajärjestys:

27 päivänä marraskuuta 1996 — 27 päivänä toukokuuta 1997: CFO myi Pass France 98 -passeina 393 200 lippua suoraan suurelle yleisölle, mikäli ostajalla oli osoite Ranskassa. Kaikki Pass France 98 -passit myytiin 27 päivään toukokuuta 1997 mennessä.

18 päivänä syyskuuta — 18 päivänä lokakuuta 1997: Suuri yleisö saattoi osoittaa CFO:lle hakemuksen 181 000:sta yksittäisestä avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun myytävästä lisälipusta edellyttäen, että ostajalla oli osoite Ranskassa.

Joulukuun 4 päivän 1997 jälkeen (jolloin suoritettiin lohkoarvonta): Lohkoarvonnan jälkeen FIFA jakoi lopputurnauksen otteluihin myytävät yksittäiset pääsyliput kansallisille jalkapalloliitoille, jotka aloittivat vähän tämän jälkeen alkusarjan lipunmyynnin suurelle yleisölle. Suurin osa kansallisten jalkapalloliittojen jakelemista jatko-ottelujen lipuista myytiin turnauksen kuluessa, jolloin jatko-ottelut selvisivät. Kansallisille jalkapalloliitoille kaikkialla maailmassa jaettiin yhteensä 622 150 pääsylippua kaikkiin lopputurnauksen otteluihin.

Joulukuun 15 päivän 1997 jälkeen: Lopputurnauksen yksittäiset liput jaettiin virallisille matkanjärjestäjille, joilla oli valtuudet myydä lippuja UEFAn ([8]) alueella (jäljempänä 'eurooppalaiset matkanjärjestäjät' ([9])). Kaikista eri puolilla maailmaa sijaitseville virallisille matkanjärjestäjille jaettavista pääsylipuista CFO jakoi eurooppalaisille matkanjärjestäjille alustavassa jakelussa noin 79 150 pääsylippua. CFO jakoi eurooppalaisille matkanjärjestäjille lisää pääsylippuja sen jälkeen, kun kansallisten jalkapalloliittojen myymättä jääneet liput palautettiin CFO:lle. Näiden lippujen myötä eurooppalaisille matkanjärjestäjille toimitettujen lippujen määrä lisääntyi noin 25 prosentilla.

Huhtikuun 22 päivän 1998 jälkeen: CFO myi suoraan suurelle yleisölle yhteensä 175 500 yksittäistä pääsylippua alkusarjaan ja neljännesvälieriin edellyttäen, että ostajalla oli osoite Euroopan talousalueella.

Suuren yleisön "sokkona" ostamat liput

14) Alkusarjan kahdeksan lohkon kokoonpanoja ei tiedetty ennen 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritettua lohkoarvontaa, eikä tuolloin näin ollen tiedetty myöskään, mitkä joukkueet pelaisivat kussakin alkusarjan ottelussa. Jokaisesta alkusarjan ottelusta tiedettiin siis ainoastaan ottelupäivä ja -paikka. Alkusarjan jälkeisissä pudotuspeleissä pelaavat joukkueet tiedettiin vasta edeltävällä kierroksella pelattujen ottelujen jälkeen.

15) Lukuun ottamatta avausottelua, jossa varmuudella pelasi edellisen eli vuoden 1994 lopputurnauksen voittaja Brasilia, ennen 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritettua lohkoarvontaa pääsylippuja alkusarjan otteluihin ostanut yleisö hankki liput "sokkona", eli tietämättä ostohetkellä mitkä joukkueet pelaisivat kyseisissä otteluissa.

16) Myös ennen edeltävän kierroksen päättymistä lippuja alkusarjan jälkeisten kierrosten otteluihin hankkinut yleisö osti lippunsa "sokkona".

Joulukuun 4 päivänä 1997 järjestetyn lohkoarvonman seuraukset

17) Joulukuun 4 päivänä 1997 järjestetty lohkoarvonta, jonka myötä suuri yleisö sai tietää, mitkä joukkueet pelaavat kussakin alkusarjan ottelussa, vaikutti eräissä Euroopan maissa merkittävästi turnausta kohtaan osoitettuun kiinnostukseen ja erityisesti tiettyjen ottelujen lippujen kysyntään. FIFAn tietyille kansallisille jalkapalloliitoille varaamat kiintiöt eivät kaikilta osin riittäneet tyydyttämään tätä kysyntää.

G. CFO:N SUORAMYYNTI SUURELLE YLEISÖLLE

Pass France 98 -passien myynti

18) Pass France 98 -passi sisälsi viisi tai kuusi erillistä ottelulippua. Se oikeutti passin haltijan pääsyyn yhdellä ainoalla stadionilla pelattuihin otteluihin, eli kaikkiin kyseisellä stadionilla pelattuihin alkusarjan otteluihin ja yhteen neljännesvälieräotteluun. Näin tehtiin kolmella stadionilla ([10]) järjestettäviä otteluja lukuun ottamatta kaikilla MM-kisojen ottelustadioneilla. Alkusarjan ottelut ja neljännesvälieräottelut pelattiin ottelupaikasta riippuen 13 ja 20 päivän kuluessa.

19) Todellisuudessa ainoastaan CFO markkinoi ja myi Pass France 98 -passia suurelle yleisölle, mikäli ostajilla oli osoite Ranskassa. Myynti tapahtui paljon ennen 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritettua lohkoarvontaa eli ennen kuin tiedettiin, mitkä joukkueet pelaisivat kussakin alkusarjan ottelussa. CFO piti tarpeellisena myydä Pass France 98 -passia ennen lohkoarvontaa toisaalta varmistaakseen mahdollisimman pitkälle, että alkusarjan ottelut ja neljännesvälieräottelut pelataan täysille katsomoille siitä riippumatta, mitkä joukkueet kulloinkin pelaavat, ja toisaalta varmistaakseen omat tulonsa turnauksen kuluessa.

20) Marraskuun 27 päivän 1996 ja 27 päivän toukokuuta 1997 välisenä aikana suuri yleisö osti Pass France 98 -passien muodossa CFO:lta "sokkona" yhteensä 393 200 pääsylippua eli noin 15 prosenttia kaikista lopputurnauksen lipuista, mikä vastasi 6 prosenttia kaikista CFO:n lipputuloista. Luvut vaihtelivat stadioneittain, mutta kaikkiaan 71—91 prosenttia kaikista CFO:n myymistä Pass France 98 -passeista osti joko stadionin sijaintidepartementissa tai sen naapuridepartementeissa asuva suuri yleisö.

Yksittäisten pääsylippujen myynti

21) CFO myi yksittäisiä pääsylippuja suurelle yleisölle kahdessa eri vaiheessa:

([8]) UEFA (Union des associations européennes de football, Kansainvälinen jalkapalloliitto) järjestää erilaisia jalkapallokisoja Euroopassa. Sen jäseniä ovat muun muassa kaikki Euroopan talousalueella toimivat kansalliset jalkapalloliitot.

([9]) Ainoastaan ottelut, joihin osallistui ainakin yksi UEFAn alueen maajoukkue.

([10]) Saint-Denis'n stadionilla pelattuihin otteluihin myydyt Pass France 98 -passit eivät oikeuttaneet pääsyyn turnauksen avausotteluun. Lyonin ja Nantes'in stadioneilla pelattuihin otteluihin myydyt Pass France 98 -passit oikeuttivat pääsyyn ainoastaan ensimmäisen kierroksen otteluihin, ellei kyseisillä stadioneilla pelattu yhtään neljännesvälieräottelua.

Ensimmäinen vaihe (18 päivästä syyskuuta 18 päivään lokakuuta 1997)

22) Ensimmäisen myyntivaiheen aikana CFO pyysi suurta yleisöä tekemään hakemuksen noin 181 000:sta pääsylipusta avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun edellyttäen samalla, että hakemuksen tekijät pystyivät antamaan osoitteen Ranskassa.

23) Näitä lippuja koskevat hakemukset oli toimitettava CFO:lle 18 päivän syyskuuta 1997 ja 18 päivän lokakuuta 1997 välisenä aikana. EFO sai noin 1 043 miljoonaa hakemusta, joiden kesken suoritettiin arvonta 19 päivänä joulukuuta 1997. Lippujen saajat selvisivät arvonnan perusteella. Vuonna 1997 yksittäin myydyt pääsyliput muodostivat noin 7 prosenttia kaikista lopputurnauksen pääsylipuista sekä CFO:n kaikista lipputuloista.

Toinen vaihe (22 päivästä huhtikuuta 1998 alkaen)

24) Huhtikuun 22 päivänä 1998 alkaneessa myynnin toisessa vaiheessa CFO myi suurelle yleisölle alkusarjan otteluihin ja neljännesvälieräotteluihin (ei kuitenkaan avausotteluun) noin 175 500 yksittäistä pääsylippua edellyttäen ostajalta osoitetta ETA:n alueella. Tämän myyntivaiheen aikana alkusarjan kussakin ottelussa pelaavat joukkueet olivat jo tiedossa, kun taas kussakin neljännesvälieräottelussa pelaavista joukkueista tiedettiin, että ne määräytyvät enintään kahdeksan alkusarjassa pelanneen joukkueen joukosta.

25) Turvallisuussyistä vain noin 10 prosenttia CFO:n toisen vaiheen aikana myymistä pääsylipuista voitiin myydä ottelussa pelaavien joukkueiden kannattajille, koska puolueelliselle yleisölle (katso johdanto-osan 57 kappale) varattuja paikkoja oli jäljellä vain rajallisesti. Kaikki loput pääsyliput myytiin yksinomaan niin kutsutuille puolueettomille katsojille, joille voitiin jakaa erityisesti tälle yleisöryhmälle varattuja paikkoja.

26) Suuri yleisö Ranskan ulkopuolisella ETA:n alueella osti noin 45 prosenttia toiseen myyntivaiheeseen varatuista pääsylipuista, ja katsojat maista, joiden joukkueet olivat selviytyneet lopputurnaukseen, ostivat noin 38 prosenttia kaikista myydyistä lipuista ([11]).

([11]) CFO vahvisti tiedon 4 päivänä kesäkuuta 1998 lähettämässään kirjeessä (liite 3), joka oli vastaus komission 15 päivänä toukokuuta 1998 lähettämään viralliseen tietopyyntöön.

H. MUIDEN JAKELUKANAVIEN KAUTTA SUURELLE YLEISÖLLE SUUNNATTU LIPUNMYYNTI (EUROOPPALAISET MATKANJÄRJESTÄJÄT JA KANSALLISET JALKAPALLOLIITOT)

27) Eurooppalaiset matkanjärjestäjät ja kansalliset jalkapalloliitot myivät yksittäin kaikki CFO:n niille jakamat pääsyliput 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritetun lohkoarvonnan jälkeen, jolloin tiedettiin, mitkä joukkueet pelaavat kussakin alkusarjan ottelussa. Kumpikaan näistä jakelukanavista ei myynyt Pass France 98 -passeja suurelle yleisölle.

Eurooppalaisten matkanjärjestäjien kautta suurelle yleisölle suunnattu yksittäisten lippujen myynti

Matkanjärjestäjien valitseminen

28) Maaliskuussa 1997 CFO:n ja komission välillä pidettyjen kokousten jälkeen CFO teki 11 päivänä kesäkuuta 1997 ilmoituksen, joka koski sen ehdottamaa järjestelmää niiden matkanjärjestäjien valitsemiseksi, joilla olisi oikeus myydä lopputurnauksen pääsylippuja UEFAn alueella (johon kuuluvat muun muassa kaikki ETA:n valtiot). Ilmoitus todettiin kiireelliseksi, ja komissio hyväksyi järjestelyt hallinnollisella kirjeellä 30 päivänä kesäkuuta 1997 arvioituaan sitä ennen CFO:n ehdotukset.

29) Vaikka ilmoituksessa kuvailtiin yleisesti lopputurnauksen ottelujen pääsylippujen myyntijärjestelyjä, CFO ei kertonut komissiolle aikomuksestaan harjoittaa kyseistä toimintaa, jota tämä päätös koskee.

30) CFO ilmoitti julkisesti lehdistötiedotteella 24 päivänä marraskuuta 1997 nimenneensä 17 matkanjärjestäjää, joilla oli oikeus myydä lippuja kaikkialla maailmassa. Näistä matkanjärjestäjistä viidelle myönnettiin lipunmyyntioikeudet UEFAn alueelle.

CFO:n eurooppalaisille matkanjärjestäjille suuntaama myynti

31) Eurooppalaiset matkanjärjestäjät tilasivat kaikki liput, jotka CFO oli niille alunperin varannut, eli yhteensä noin 79 150 lippua. Myöhemmin CFO jakoi eurooppalaisille matkanjärjestäjille lisälippuja, jolloin niiden osuus kasvoi noin 25 prosentilla alkuperäiseen suunnitelmaan verrattuna.

Pass France 98 -passien tilaaminen

32) Lopputurnauksen kaikkien pääsylippujen jakelijana CFO tarjosi eurooppalaisille matkanjärjestäjille mahdollisuuden ostaa sata Pass France 98 -passia otteluihin, jotka pelattiin kullakin kymmenellä MM-stadionilla. Kaikki ottelupaikat yhteenlaskettuna eurooppalaisille matkanjärjestäjille tarjottiin enintään noin 5 500 yksittäistä pääsylippua. Eurooppalaiset matkanjärjestäjät saivat itse päättää, tilasivatko ne Pass France 98 -passeja ennen 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritettua lohkoarvontaa vai sen jälkeen.

33) Euroopan matkanjärjestäjät olivat jo vahvistaneet niiden nimeämisen aikaan ja runsaasti sen jälkeen, kun CFO oli lopettanut Pass France 98 -passien myynnin, CFO:lle aikomuksensa tilata kaikki niille Pass France 98 -passien kautta varatut liput 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritetun lohkoarvonnan jälkeen, eli yhteensä noin 27 500 pääsylippua. Siitä huolimatta, että eurooppalaiset matkanjärjestäjät olisivat voineet tilata ja myydä lippuja alkusarjan otteluihin ennen lohkoarvontaa, näitä lippuja tarjottiin suurelle yleisölle vasta silloin, kun alkusarjaan osallistuvat joukkueet olivat jo tiedossa.

34) Eurooppalaiset matkanjärjestäjät saivat myydä Pass France 98 -passiin kuuluvia lippuja yksittäin. Ne päättivät myydä kaikki Pass France 89 -passien kautta niille jaetut liput tällä tavalla.

Yksittäisten lippujen tilaaminen

35) Pass France 98 -passien tilaamisen lisäksi CFO tarjosi eurooppalaisille matkanjärjestäjille mahdollisuuden ostaa yksittäin pääsylippuja alkusarjan otteluihin ja jatko-otteluihin. Jokainen viidestä eurooppalaisesta matkanjärjestäjästä tilasi kaikki CFO:n niille alkusarjan ja sen jälkeisten kierrosten otteluihin alunperin varaamat yksittäiset pääsyliput. Eurooppalaisten matkanjärjestäjät tilasivat yhteensä 33 950 yksittäistä pääsylippua alkusarjan otteluihin ja 17 700 lippua jatko-otteluihin.

Eurooppalaisten matkanjärjestäjien harjoittama myynti

36) Suurinta osaa eurooppalaisten matkanjärjestäjien suurelle yleisölle tarjoamista alkusarjan ja jatko-ottelujen pääsylipuista markkinoitiin osana pakettia, johon lippujen lisäksi kuului muita palveluja, kuten VIP-palveluja ja tiettyjen ottelujen yhteydessä myös majoitus- ja matkapalveluja. Hinnat sisälsivät sekä itse lipun että lisäpalvelujen hinnat, mikä nosti huomattavasti eurooppalaisilta matkanjärjestäjiltä lippunsa ostaville katsojille aiheutuneita kokonaiskustannuksia. Eurooppalaiset matkanjärjestäjät tekivät itsenäisesti päätöksensä yhdistää lipunmyynnin muiden palvelujen myyntiin, eikä CFO:lla ollut osuutta tässä päätöksessä.

Kansallisten jalkapalloliittojen kautta suurelle yleisölle suunnattu yksittäisten lippujen myynti

37) FIFA jakeli täysin harkintansa mukaan kansallisille jalkapalloliitoille otteluliput, jotka nämä myivät edelleen suurelle yleisölle. FIFA varasi itselleen 20 prosenttia kaikista pääsylipuista (mukaan lukien VIP-aitiot ja -liput) jaettavaksi edelleen kansallisille jalkapalloliitoille. CFO varasi FIFAIIe kuitenkin noin 25,2 prosenttia lipuista (yhteensä 622 150 lippua) tähän tarkoitukseen.

38) Ylivoimaisesti suurin osa FIFAn kansallisille jalkapalloliitoille jakamista lipuista myytiin suurelle yleisölle otteluissa pelaavien joukkueiden ollessa jo tiedossa.

39) FIFAlle varatuista kaikkiaan 622 150 pääsylipusta alkusarjan otteluliput jaettiin eri puolilla maailmaa toimiville kansallisille jalkapalloliitoille 4 päivänä joulukuuta 1997 suoritetun lohkoarvonnan jälkeen. Samaan aikaan FIFA jakoi kansallisille jalkapalloliitoille pienen osan sillä jaettavana olleista alkusarjan jälkeisten ottelujen lipuista. FIFA alkoi jakaa suurinta osaa kansallisille jalkapalloliitoille tarkoitetuista alkusarjan jälkeisten ottelujen lipuista vasta alkusarjan päätyttyä eli 26 päivänä kesäkuuta 1998, jolloin selvisi, mitkä joukkueet pelaavat kussakin jatko-ottelussa.

40) Kansalliset jalkapalloliitot myivät näin ollen kaikki alkusarjan otteluliput lohkoarvonnan jälkeen, kun kyseisissä otteluissa pelaavat joukkueet olivat jo selvillä. Merkittäviä määriä alkusarjan jälkeisten ottelujen pääsylippuja ([12]) saaneet kansalliset jalkapalloliitot saattoivat myydä vain murto-osan noista lipuista suurelle yleisölle ennen kuin kyseisissä otteluissa pelaavat joukkueet olivat tiedossa.

41) Taulukossa 2 on esitetty likimääräisesti, montako alkusarjan ja sen jälkeisten kierrosten lippua FIFA jakeli Euroopan talousalueella toimiville kansallisille jalkapalloliitoille ennen lopputurnauksen alkamista 10 päivänä heinäkuuta 1998. Alkusarjan jälkeisten kierrosten pääsylippuja koskevat luvut ovat suurin mahdollinen "sokkolippujen" määrä ([13]), jonka nämä liitot olisivat voineet myydä suurelle yleisölle. Taulukkoon on sisällytetty suuntaa antamaan yksityiskohtia FIFAn lippujen jakelusta Ranskan, Englannin, Italian ja Skotlannin jalkapalloliitoille.

([12]) Ainoastaan liitot, joiden joukkueet pääsivät alkusarjan jälkeisille kierroksille, saivat huomattavia määriä lippuja. Nämä liput voitiin jakaa vasta sen jälkeen, kun jatko-otteluihin osallistuvat joukkueet olivat jo selvillä.

([13]) Luvusta ei näin ollen käy ilmi, paljonko lippuja FIFA jakeli alkusarjan päätyttyä 26 päivänä kesäkuuta 1998.

Taulukko 2

FIFAn ETA:n kansallisille jalkapalloliitoille ennen lopputurnausta jakamat liput

	ETA:n liitot	Ranska	Englanti	Italia	Skotlanti
Avausottelu	6 152	5	35	21	5 423 [1]
Alkusarja (lukuunottamatta avausottelua)	153 983	13 355	16 840	14 113	5 926
Neljännesvälierät	5 000	0	320	510	5
Puolivälierät — loppuottelu	5 966	70	340	790	64
Yhteensä	169 927	13 430	17 535	14 320	11 388

[1] Avausottelussa Skotlanti pelasi Brasiliaa vastaan, minkä vuoksi Skotlannin jalkapalloliiton osuus tuon ottelun lipuista oli huomattavasti muiden liittojen osuutta suurempi

I. CFO:LTA SUORAAN PÄÄSYLIPPUJA OSTANEEN YLEISÖN KOHDALLA SOVELLETUT EHDOT

CFO:n myynti vuosina 1996 ja 1997

42) Vuosina 1996 ja 1997 eli ennen lohkoarvontaa CFO myi suoraan suurelle yleisölle 574 200 pääsylippua. Nämä liput muodostuivat Pass France 98 -passeista (393 200 lippua) ja avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun yksittäin myydyistä lipuista (181 000 kappaletta). Avausottelun lippuja lukuun ottamatta kaikki nämä liput ostettiin CFO:lta ”sokkona”.

43) Tämän myynnin aikana suuri yleisö saattoi ostaa lippuja edellyttäen, että ostajalla oli Ranskassa postiosoite, johon liput voitiin toimittaa.

44) Tammikuussa 1998 CFO ilmoitti komissiolle [14], ettei lippujen ostajilla tarvinnut olla Ranskan kansalaisuutta eikä heidän tarvinnut asua Ranskassa voidakseen ostaa CFO:n suoraan myymiä pääsylippuja, vaan ehto oli laadittu helpottamaan lippujen turvallista toimitusta. Kesäkuussa 1998 [15] CFO esitti tämän ehdon asettamisen lisäperusteeksi sen, että sillä lisäksi varmistettiin lippujen myyminen ainoastaan niin kutsutuille puolueettomille katsojille. Syynä tähän oli CFO:n päätös pitää kaikkia ranskalaisen postiosoitteen esittäviä suuren yleisön jäseniä puolueettomina [16].

45) CFO ei saanut kaupallista etua siitä, että se vaati vuosina 1996 ja 1997 lippuja ostaneelta suurelta yleisöltä osoitteen Ranskassa. CFO:n lipputulot sen vuosina 1996 ja 1997 myymistä Pass France 98 -passeista ja yksittäisistä lipuista olivat noin 8 prosenttia CFO:n koko liikevaihdosta.

CFO:n myynti vuonna 1998

46) CFO oli alunperin aikonut myydä yksittäisiä pääsylippuja 22 päivän huhtikuuta 1998 jälkeen edellä kuvattuja käytäntöjä noudattaen. Komission puututtua asiaan CFO kuitenkin päätti myydä suurelle yleisölle 175 500 pääsylippua edellyttäen, että ostajalla oli osoite Euroopan talousalueella [17].

J. KANSALLISILTA JALKAPALLOLIITOILTA JA MATKANJÄRJESTÄJILTÄ PÄÄSYLIPPUJA OSTANEEN YLEISÖN KOHDALLA SOVELLETUT EHDOT

Kansalliset jalkapalloliitot

47) Vaikka FIFA hoiti pääsylippujen jakelun kansallisille jalkapalloliitoille, CFO asetti ehtoja liittojen harjoittamalle jälleenmyynnille (Conditions générales de vente). Näiden ehtojen mukaan lippuja oli esimerkiksi tarjottava ostettavaksi kaikille suuren yleisön jäsenille, ja tätä periaatetta voitiin rajoittaa vain turvallisuussyistä. CFO ei kuitenkaan pyrkinyt vaikuttamaan kansallisten jalkapalloliittojen näiden lippujen myyntitapoja koskeneisiin kaupallisiin päätöksiin.

48) CFO:n tietojen mukaan ainoastaan Englannin jalkapalloliitto asetti rajoituksia suurelle yleisölle suunnatulle myynnille tarjoamalla lippuja yksinomaan kannattajayhdistysten jäsenille. Näin se pyrki estämään lippujen joutumisen jalkapallohuligaaneille.

[14] Katso CFO:n 27 päivänä tammikuuta 1998 lähettämä vastaus komission 15 päivänä tammikuuta 1998 esittämään tietopyyntöön.
[15] Katso CFO:n 4 päivänä kesäkuuta 1998 lähettämä vastaus komission 15 päivänä toukokuuta 1998 esittämään tietopyyntöön.
[16] Katso CFO:n 11 päivänä kesäkuuta 1998 komissiolle lähettämän kirjeen b kohta sivulla 3.
[17] Katso komission 20 päivänä helmikuuta 1998 CFO:lle lähettämä kirje, jossa se pyysi tätä lopettamaan harjoittamansa EY:n perustamissopimuksen 82 artiklassa tarkoitetun kilpailua vääristävän toiminnan.

Matkanjärjestäjät

49) CFO:n tehtyä ilmoituksen kesäkuussa 1997 ([18]) komissio esitti sille kehotuksen, joka koski eurooppalaisten matkanjärjestäjien harjoittamaa lipunmyyntiä. Kehotuksen seurauksena CFO muutti sääntöjään siten, että kaikki eurooppalaiset matkanjärjestäjät saattoivat myydä pääsylippuja koko Euroopan talousalueella. Lisäksi CFO salli eurooppalaisten matkanjärjestäjien myydä pääsylippuja haluamallaan tavalla, eikä se pyrkinyt näin ollen vaikuttamaan niiden tekemiin kaupallisiin päätöksiin. Komission tiedossa ei ole, että mikään eurooppalainen matkanjärjestäjä olisi rajoittanut suurelle yleisölle suuntaamaansa myyntiä maantieteellisesti tai millään muullakaan tavalla.

K. TAVAT, JOILLA SUURI YLEISÖ SAATTOI VARATA CFO:N MYYMIÄ LIPPUJA VUOSINA 1996 JA 1997

50) Edellyttäen, että ostajalla oli postiosoite Ranskassa, suuri yleisö saattoi vuosina 1996 ja 1997 ostaa Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä pääsylippuja suoraan CFO:lta seuraavilla tavoilla:

a) *Kirjalliset varaukset (Pass France 98 -passit ja yksittäiset liput)*: CFO:lle oli mahdollista tehdä kirjallinen varaus Pass France 98 -passeista ja yksittäisistä pääsylipuista. Yksittäisistä pääsylipuista, joita CFO myi 19 päivänä joulukuuta 1997 suoritetun arvonnan perusteella, oli täytettävä erityinen hakulomake. Näitä lomakkeita jaettiin Ranskassa sijaitsevissa Crédit Agricole -pankin konttoreissa.

b) *Minitelin kautta tehdyt varaukset (ainoastaan Pass France 98 -passit)*: Pass France 98 -passeja oli mahdollista varata Ranskassa yleisesti käytössä olevan telemaattisen Minitel-järjestelmän avulla. Suuri yleisö Ranskan ulkopuolella saattoi turvautua tähän varaustapaan vain tilaamalla Internetin kautta Minitel-yhteyden 350 Ranskan frangin hintaan.

c) *Puhelinvaraukset ainoastaan Pass-France 98 -passit)*: Pass France 98 -passeja oli mahdollista varata puhelimitse. Tätä varten varattuun puhelinnumeroon saattoivat soittaa ainoastaan Ranskan Euroopassa sijaitsevilta alueilta soittavat asiakkaat.

d) *Crédit Agricole -pankin kautta tehdyt varaukset (ainoastaan Pass France 98 -passit)*: Pass France 98 -passeja oli mahdollista varata Crédit Agricole -pankin 2 500:ssa Ranskassa sijaitsevassa konttorissa tarjottavan Minitel-yhteyden kautta.

L. CFO:N WORLD WIDE WEBIN KAUTTA SUURELLE YLEISÖLLE TARJOAMAT TIEDOT

51) Toukokuun 6 päivänä 1997 CFO julkisti Web-sivuston, jossa suurta yleisöä Ranskassa ja muualla maailmassa muun muassa opastettiin hankkimaan pääsylippuja lopputurnauksen otteluihin.

52) Ranskan ulkopuolella asuvalle yleisölle tarjotussa tiedossa kerrottiin nimenomaan, ettei CFO myy lippuja muille kuin ranskalaisille ([19]). Ranskan ulkopuolella asuvia neuvottiin ottamaan yhteyttä joko viralliseen matkanjärjestäjään tai omaan kansalliseen jalkapalloliittoon, mikäli he halusivat hankkia lopputurnauksen pääsylippuja ([20]). Kun Web-sivusto avattiin 6 päivänä toukokuuta 1997, CFO oli jo myynyt ylivoimaisesti suurimman osan Pass France 98 -passeista niille ostajille, joilla oli osoite Ranskassa ([21]).

M. TURVALLISUUS

Katsojien väkivaltaisuutta ja kuritonta käyttäytymistä urheilutapahtumissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa koskeva eurooppalainen yleissopimus (1985)

53) Jalkapallon maailmanmestaruuskisojen järjestämisessä on otettava huomioon myös turvallisuusnäkökohdat.

54) CFO pyrki noudattamaan turvallisuuspolitiikkaa, jossa otettaisiin tehokkaasti huomioon katsojien väkivaltaisuudesta ja kurittomasta käyttäytymisestä urheilutapahtumissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa vuonna 1985 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (jäljempänä 'vuoden 1985 yleissopimus') sisältämät periaatteet. Vuoden 1985 yleissopimuksessa edellytetään toimenpiteitä urheilutilaisuuksissa esiintyvän väkivallan ja epäsopivan käyttäytymisen estämiseksi tai valvomiseksi. Näihin toimenpiteisiin kuuluu muun muassa kilpailevien joukkueiden kannattajien erillään pitäminen katsomoissa; erottelun varmistamiseksi pääsylippujen myyntiä on valvottava tiukasti ([22]). Vuoden 1985 yleissopimuksessa ei kuitenkaan mainita millaisilla erityistoimenpiteillä erottelu ja valvonta olisi toteutettava.

55) CFO otti myös huomioon vuoden 1985 yleissopimuksen pysyvän komitean vuonna 1996 hyväksymät ohjeet, jotka koskivat erityisesti riskialttiiden jalkapallo-ottelujen lipunmyynnin valvontaa. Kyseisissä ohjeissa painotetaan lipunmyynnin tiukan valvonnan merkitystä kilpailevien joukkueiden kannattajien erottamisen varmistamiseksi jalkapallo-otteluissa ([23]).

([18]) Katso edellä 28 kappale.

([19]) Katso Internet-sivu 13.8.1998 (http://www.france98.com/english/tickets/faq.html), kysymys 10. Tiedot näistä järjestelyistä vahvistettiin useissa CFO:n lehdistötiedotteissa, joissa mainittiin, että CFO:n vuosina 1996 ja 1997 harjoittama myynti oli suunnattu erityisesti Ranskassa asuvalle yleisölle.

([20]) Katso Internet-sivu 13.8.1998 (http://www.france98.com/english/tickets/out-france.html).

([21]) Kahdeksalla kymmenestä MM-stadionista pelattavien ottelujen Pass France 98 -passit oli myyty loppuun 1 päivänä huhtikuuta 1997. Myytävänä oli tuolloin vain rajallinen määrä ensimmäisen luokan Pass France 98 -passeja otteluihin, jotka pelattaisiin Montpellier'n ja Saint-Etienne'in stadioneilla. Nämä liput myytiin 27 päivään toukokuuta 1997 mennessä.

([22]) Vrt. vuoden 1985 yleissopimuksen 3 artiklan 4 kohdan b ja c alakohta.

([23]) "Recommandations relative a des lignes directrices pour le contrôle de la vente des billets lors de rencontres à haut risque (adopté a la 5ème réunion du Comité permanent de la Convention européenne sur la violence et les débordements de spectateurs lors de manifestations sportives et notamment de matches de football 1985)" — groupe de travail ad-hoc sur les problèmes pratiques (Strasbourg, 14 päivänä marraskuuta 1996).

"Sokkona" lippunsa ostaneisiin katsojiin liittyvät turvallisuusnäkökohdat

56) CFO on ilmoittanut komissiolle asiantuntijalausunnosta, jossa todetaan, että Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä lippuja ostavat "sokkona" yleensä rauhalliset katsojat, jotka eivät muodosta erityistä turvallisuusriskiä. Sitä vastoin CFO katsoo, että pääsylippujen myynti otteluihin, joissa pelaavat joukkueet ovat jo tiedossa, houkuttelee katsojia, jotka muodostavat paljon suuremman riskin turvallisuudelle ([24]).

CFO:n lipunmyynnin avulla harjoittama kannattajien erottelu

57) CFO pyrki ottamaan huomioon vuoden 1985 yleissopimuksen määräykset toteuttaessaan turvallisuusjärjestelyjä, joilla varmistettiin, että kussakin ottelussa pelaavien joukkueiden kannattajat sijoitettiin stadionin vastakkaisiin päätyihin. CFO luokitteli kyseiset paikat "pienen riskin" paikoiksi. Turnaukseen osallistuvien maiden kansallisille jalkapalloliitoille tarjotut ja suurelle yleisölle jälleenmyytäväksi tarkoitetut liput oikeuttivat juuri näille "pienen riskin" paikoille. Yleissääntönä oli, että paikat, joita ei ollut luokiteltu nimenomaisesti "pienen riskin" paikoiksi, oli varattu niin kutsutuille puolueettomille katsojille, joiden ei oletettu kannattavan kumpaakaan ottelussa pelaavaa joukkuetta. Turvallisuussyistä ja turnauksen järjestäjien aiemmin toteuttamien järjestelyjen mukaisesti CFO piti isäntämaan (tässä tapauksessa Ranskan) suurta yleisöä puolueettomina katsojina jakaessaan paikkoja kaikkiin lopputurnauksen otteluihin.

CFO:n harjoittama myynti vuosina 1996 ja 1997

58) Myydessään Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä lippuja suurelle yleisölle vuosina 1996 ja 1997 eli ennen kuin kyseisissä otteluissa pelaavat joukkueet olivat selvillä, CFO piti puolueettomina katsojina kaikkia, joilla oli osoite Ranskassa ([25]).

CFO:n harjoittama myynti vuonna 1998

59) Myydessään yksittäisiä alkusarjan pääsylippuja suurelle yleisölle 22 päivän huhtikuuta 1998 jälkeen (eli kun tiedettiin, mitkä joukkueet pelaisivat kussakin ottelussa) CFO erotteli hakijat kahteen ryhmään; hakijat, joilla oli osoite jommassakummassa maassa, jonka joukkue pelasi siinä ottelussa, johon lippua oltiin ostamassa, ja hakijat, joilla oli osoite muualla Euroopan talousalueella. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvia pidettiin toisen osallistujajoukkueen kannattajina, minkä vuoksi heille myytiin liput nimenomaan kyseiselle kannattajaryhmälle varatuille paikoille. Toiseen ryhmään kuuluvia pidettiin puolueettomina katsojina, ja heille myytiin paikat, jotka oli varattu nimenomaan tälle katsojaryhmälle.

Eurooppalaisten matkanjärjestäjien ja kansallisten jalkapalloliittojen harjoittama myynti

60) CFO vaati eurooppalaisia matkanjärjestäjiä ilmoittamaan sille pääsylippuja ostaneiden asiakkaiden kansalaisuuden sekä joukkueen, jota nämä kannattivat. Kansallisia jalkapalloliittoja CFO vaati pitämään kirjaa pääsylipun ostajan henkilöllisyydestä (ostajan nimi ja osoite) ja joukkueesta, jota tämä kannattaa.

Muut turvatoimet

61) Edellä mainittujen järjestelyjen lisäksi CFO toteutti muita toimenpiteitä, joilla se varmisti mahdollisimman hyvin turvallisuuden säilymisen jalkapallo-otteluissa. CFO jätti tarkoituksella myymättä noin 35 500 ottelulippua varmistaakseen mahdollisuuksiensa mukaan pelaavien, joukkueiden kannattajien erillään pitämisen. Lisäksi CFO toteutti toimenpiteitä, joilla pyrittiin estämään mustan pörssin lipunmyynti ja lippujen väärentäminen.

N. CFO:N TOSIASIOISTA ESITTÄMÄT ARGUMENTIT

62) Suullisessa kuulemisessa CFO mainitsi, että suurelle yleisölle jaettuihin pääsylippuihin kuuluivat myös ne 359 500 lippua, jotka myytiin Pass France 98 -passeina nimenomaan Famille du Football Français'n jäsenille, sekä 18 550 vammaiskatsojille myytyä pääsylippua.

63) Komissio ei hyväksy tätä näkemystä. Kaikkialla Euroopan talousalueella asuvien yksittäisten kuluttajien edellytettiin täyttävän erityisehdot, jotta heidän voitiin katsoa kuuluvan näihin ryhmiin; nämä erityisehdot erosivat niiltä kuluttajilta edellytetyistä ehdoista, joita tämä päätös koskee. Pass France 98 -passeja, jotka on varattu nimenomaan myytäväksi Famille du Football Français'n jäsenille, ja vammaiskatsojille varattuja yksittäisiä pääsylippuja ei voida pitää suurelle yleisölle varattuina lippuina. Komissio huomauttaa, että CFO oli itse kaikissa aiemmissa yhteyksissään komission kanssa erottanut suurelle yleisölle suunnatun lipunmyynnin Famille du Football Français'lle ja vammaiskatsojille suunnatusta lipunmyynnistä.

([24]) Katso CFO:n 4 päivänä kesäkuuta 1998 lähettämä kirje (24 kohta), joka on vastaus komission l5 päivänä toukokuuta 1998 lähettämään viralliseen tietopyyntöön.
([25]) Katso CFO:n 11 päivänä kesäkuuta 1998 lähettämä kirje komissiolle (b kohta, sivu 3).

II **OIKEUDELLINEN ARVIO**

A. EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 82 ARTIKLAN JA ETA-SOPIMUKSEN 54 ARTIKLAN MÄÄRÄYKSET

64) EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaan yhteismarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällaista väärinkäyttöä voi olla muun muassa kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen tai markkinoiden rajoittaminen kuluttajien vahingoksi.

B. YRITYS

65) Kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt niiden oikeudelliseen muotoon katsomatta ovat yrityksiä EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan merkityksessä. Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan mitä hyvänsä toimintaa, johon liittyy kauppaa riippumatta siitä, tavoitellaanko toiminnalla voittoa. Koska CFO oli vastuussa yli 2,6 miljoonan ottelulipun jakelusta, joista noin 1,55 miljoonaa myytiin suurelle yleisölle, se harjoitti taloudellista toimintaa ja on näin ollen EY:n perustamissopimuksen 82 artiklassa ja ETA-sopimuksen 54 artiklassa tarkoitettu yritys.

C. MERKITYKSELLISET TUOTEMARKKINAT

66) Merkitykselliset tuotemarkkinat voidaan määritellä ottamalla huomioon se, missä määrin yrityksen mahdolliset kilpailijat voivat rajoittaa sen käyttäytymistä ja missä määrin ne estävät sitä toimimasta kilpailupaineista välittämättä. Määriteltäessä merkityksellisten tuotemarkkinoiden laajuutta sekä sitä, kuinka itsenäisesti yritykset voivat toimia kyseisillä markkinoilla, on otettava huomioon muun muassa kuluttajien todennäköinen reagointi kyseisen tuotteen tai palvelun hinnan muutoksiin. Merkitykselliset tuotemarkkinat rajoittuvat yleensä yksittäiseen tuotteeseen tai palveluun, jos kyseisen tuotteen tai palvelun pieni mutta merkittävä hinnannousu (esimerkiksi 10 prosenttia) ei lisää mainittavasti korvaavien tuotteiden tai palvelujen kysyntää.

67) CFO:n vuosina 1996 ja 1997 harjoittamassa lipunmyynnissä on näin ollen otettava huomioon se, missä määrin a) suurelle yleisölle tarjotuille MM-kisojen ottelulipuille oli olemassa korvaavia tuotteita, b) suuren yleisön CFO:lta vuosina 1996 ja 1997 ”sokkona” ostamille Pass France 98 -passeille oli olemassa korvaavia tuotteita; ja c) suuren yleisön CFO:lta vuonna 1997 ”sokkona” ostamille yksittäisille pääsylipuille oli olemassa korvaavia tuotteita.

Jalkapallon maailmanmestaruuskisojen lopputurnauksen pääsylippujen korvaavat tuotteet

68) Jalkapallon MM-kisojen lopputurnaus on luonteeltaan sellainen, ettei ottelulippujen vähintään 10 prosentin hinnankorotus olisi siirtänyt suuren yleisön taholta tulevaa kysyntää merkittävästi kilpaileville tuotteille. Pääasialliset syyt tähän ovat seuraavat:

a) **Jalkapallon muita urheilulajeja suurempi maailman- ja euroopanlaajuinen suosio**

Suuri yleisö voi olla jollakin alueella erittäin kiinnostunut muista urheilulajeista, mutta ainoastaan jalkapallolla on laajaa, jatkuvaa ja uskollista euroopan- ja maailmanlaajuista kannatusta. Lisäksi urheilulajit ovat erilaisia; yhdestä urheilulajista kiinnostunut yleisö ei välttämättä seuraa jotain toista lajia. MM-kisojen lopputurnauksen otteluihin pyrkinyt suuri yleisö ei olisi todennäköisesti pitänyt muiden kansainvälisten urheilutapahtumien pääsylippuja korvaavina tuotteina, vaikka MM-kisojen ottelulippujen hintaa olisi korotettu (vähintään) 10 prosentilla.

b) **Jalkapallon MM-lopputurnauksen muita jalkapalloturnauksia suurempi merkitys**

Jalkapalloa pelataan monissa, ehkä kaikissa, Euroopan maissa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Kansallisella tasolla paikalliset joukkueet kohtaavat yleensä viikoittain vuodesta toiseen. Kansainvälisellä tasolla kaikkien euroopanmestaruuskisojen lopputurnaukseen päässeiden kansakuntien parhaat pelaajat kohtaavat neljän vuoden välein. Sekä kansallisilla että euroopanlaajuisilla turnauksilla on yleensä paljon yleisöä, mutta ainoastaan jalkapallon MM-kisojen lopputurnaus tarjoaa suurelle yleisölle mahdollisuuden katsoa ja arvioida maailman parhaita pelaajia ja joukkueita yhden turnauksen kuluessa.

c) **Jalkapallon MM-lopputurnauksen ajoitus verrattuna muihin jalkapallokisoihin Euroopassa**

Vaikka suuren yleisön mielestä jalkapallon EM- ja MM-kisojen lopputurnausten liput olisivat identtisiä tuotteita, yhteen osallistumisen ei voida katsoa korvaavan toiseen osallistumista, koska turnaukset ovat kahden vuoden päässä toisistaan.

d) **Jalkapallon MM-kisojen lopputurnauksen pääsylippujen kysyntä verrattuna tarjontaan**

Kun ottelulippujen kysyntä ylittää huomattavasti tarjonnan, kuluttajat eivät todennäköisesti muuta käyttäytymistään, jos kyseisten lippujen hinta nousee vähän mutta merkittävästi. Koska CFO:n vuonna 1997 myymästä 181 000:sta yksittäisestä lipusta tehtiin noin 1,043 miljoonaa hakemusta (hakijoilta edellytettiin osoitetta Ranskassa), voidaan olettaa, ettei vähintään 10 prosentin hinnankorotuksella olisi vaikutusta pääsylippujen kysyntään.

Suuren yleisön vuosina 1996 ja 1997 CFO:lta "sokkona" ostamien Pass France 98 -passien korvaavat tuotteet

69) CFO:n vuosina 1996 ja 1997 myymät Pass France 98 -passit oikeuttivat sisäänpääsyyn otteluihin, joissa pelaavat joukkueet eivät vielä tuolloin olleet tiedossa. Pass France 98 -passeja ostivat siis ainoastaan katsojat, jotka eivät halunneet katsoa tiettyä joukkuetta tai tiettyjä joukkueita, vaan jotka halusivat seurata yhdellä stadionilla pelattavia lopputurnauksen otteluja. Nämä liput siis myytiin aivan eri periaatteella kuin kansallisten jalkapalloliittojen ja eurooppalaisten matkanjärjestäjien myymät liput; nämä myivät yksittäisiä pääsylippuja lohkoarvonnan jälkeen, jolloin kiinnostus lopputurnauksen otteluiden pääsylippuihin ja kyseisten lippujen kysyntä olivat lisääntyneet merkittävästi.

70) Koska yksittäisiä pääsylippuja oli saatavilla paljon myöhemmin kansallisten jalkapalloliittojen kautta vain rajallinen määrä, "sokkona" Pass France 98 -passeja ostanut suuri yleisö ei todennäköisesti pitänyt näiden liittojen myymiä lippuja CFO:n vuosina 1996 ja 1997, eli ennen kuin tiedettiin, mitkä joukkueet pelaavat kussakin ottelussa, suoraan myymien Pass France 98 -passien korvaavina tuotteina.

71) Edellä esitetty pohdinta koskee myös eurooppalaisten matkanjärjestäjien harjoittamaa myyntiä. Vaikka eurooppalaiset matkanjärjestäjät olisivat myyneet osan tai kaikki niiden välittämistä lipuista Pass France 98 -passeina, ne olisivat todennäköisesti myyneet suurimman osan ellei kaikkea näistä tuotteista yhdessä muiden palvelujen kanssa, jolloin ne olisivat korottaneet huomattavasti Pass France 98 -passin hintaa. Näin ollen suuri yleisö ei olisi pitänyt vuosina 1996 ja 1997, jolloin CFO myi Pass France 98 -passeja, eurooppalaisten matkanjärjestäjien tulevaa myyntiä, josta ei vielä ollut varmuutta, CFO:n aiemmin myymiä lippuja korvaavana tuotteena ([26]).

Suuren yleisön vuonna 1997 CFO:lta "sokkona" ostamien yksittäisten pääsylippujen korvaavat tuotteet.

72) Kun CFO myi vuonna 1997 suurelle yleisölle 181 000 yksittäistä ottelulippua avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun, kansallisille jalkapalloliitoille tarjottiin vain erittäin rajallinen määrä lippuja näihin korkean tason otteluihin. Ainoastaan ne liitot, joiden joukkueet etenivät alkusarjan jälkeisillä kierroksilla, saivat huomattavia määriä lisälippuja, joista suurin osa myytiin suurelle yleisölle, joka halusi kannattaa pelaavia joukkueita. Koska tarjonta tätä kautta oli rajallista, kyseisiin otteluihin vuonna 1997 lippuja ostaneet kuluttajat eivät todennäköisesti pitäneet kansallisia jalkapalloliittoja CFO:n vaihtoehtoisina hankintalähteinä.

73) Eurooppalaisten matkanjärjestäjien harjoittamaan jatko-ottelujen lipunmyyntiin pätevät edellä esitetyt toteamukset, koska myös niille oli jaettu rajallinen määrä lippuja. Eurooppalaiset matkanjärjestäjät myivät suurimman osan, ellei kaikkia, näistä lipuista yhdessä muiden palvelujen kanssa, jolloin ne korottivat huomattavasti lippujen hintaa. Näin ollen suuri yleisö, joka osti CFO:lta "sokkona" 181 000 jatko-ottelulippua, ei olisi pitänyt eurooppalaisten matkanjärjestäjien myöhempää myyntiä CFO:n aiemmin myymiä lippuja korvaavana tuotteena ([27]).

Päätelmä merkityksellisistä tuotemarkkinoista

74) Edellä esitetyn analyysin perusteella tämän päätöksen kannalta merkitykselliset tuotemarkkinat ovat seuraavat:

a) CFO:n vuosina 1996 ja 1997, jolloin otteluissa pelaavia joukkueita ei vielä tiedetty, suurelle yleisölle myymien 393 200 Pass France 98 -passin markkinat ja

b) CFO:n vuonna 1997, jolloin otteluissa pelaavia joukkueita ei vielä tiedetty, suurelle yleisölle avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun myymien 181 000 yksittäisen pääsylipun markkinat.

CFO:n esittämät merkityksellisiä tuotemarkkinoita koskevat argumentit

75) CFO katsoo, että jalkapallon vuoden 1998 MM-kisojen lopputurnauksen suurelle yleisölle suunnatun lipunmyynnin merkitykselliset tuotemarkkinat ovat: i) Pass France 98 -passien markkinat; ja ii) CFO:n, kansallisten jalkapalloliittojen ja matkanjärjestäjien kaikkiin lopputurnauksen otteluihin myymien yksittäisten pääsylippujen markkinat siitä riippumatta, ostettiinko liput silloin, kun kussakin ottelussa pelaavia joukkueita ei vielä tiedetty vai vasta silloin, kun joukkueet olivat jo selvillä. CFO:n käsitys eroaa komission tekemästä päätelmästä siinä, että siinä ei erotella CFO:n vuonna 1997 myymiä yksittäisiä pääsylippuja kunkin yksittäisen jakelukanavan vuonna 1998 harjoittamasta lipunmyynnistä.

([26]) Vaikka asiaa ei selitetä, CFO teki komissiolle 11 päivänä kesäkuuta tekemässään ilmoituksessa samanlaisen päätelmän pohtiessaan eurooppalaisten matkanjärjestäjien lipunmyyntiä: "(matkanjärjestäjät) muodostavat erityismarkkinat…Markkinat voidaan siis CFO:n mukaan määritellä vuoden 1998 jalkapallon maailmanmestaruuskisojen matkailun ammattilaisten lipunmyyntimarkkinoiksi" (6.1 jakso).

([27]) Katso myös alaviite 26.

76) Tässä päätöksessä tarkoitettujen merkityksellisten markkinoiden määritelmässä otetaan nimenomaisesti huomioon Pass France 98 -passin ja yksittäisten lippujen erilainen luonne. Komissio ei kuitenkaan hyväksy CFO:n väitettä, jonka mukaan sen vuonna 1997 harjoittama yksittäisten pääsylippujen "sokkomyynti" on korvattavissa CFO:n ja muiden myyntikanavien myöhemmin harjoittamalla myynnillä. Merkityksellisten tuotemarkkinoiden määrittelyn tavoitteena on tunnistaa yrityksen todelliset kilpailijat, jotka voivat rajoittaa kyseisen yrityksen käyttäytymistä ja estää sitä toimimasta kilpailupaineista välittämättä. Kun analysoidaan niitä vuonna 1997 vallinneita olosuhteita, joissa CFO myi yksittäisiä alkusarjan jälkeisten ottelujen pääsylippuja, voidaan todeta, että CFO pystyi toimimaan tuolloin ympäristössä, jossa ei ollut kilpailupaineita. Kyseiset liput olivat korkean tason otteluihin, joista Ranskassa sijaitsevan postiosoitteen omaavat kuluttajat tekivät lähes kuusi kertaa enemmän hakemuksia kuin lippuja oli tarjolla. Kysyntä oli suurta siitä huolimatta, että otteluissa pelaavat joukkueet eivät olleet tiedossa myyntihetkellä ([28]). Koska kysyntä oli valtaisaa ja koska kuluttajat eivät ilmeisestikään vuonna 1997 pitäneet kansallisia jalkapalloliittoja ja eurooppalaisia matkanjärjestäjiä todellisina vaihtoehtoisina hankintakanavina, CFO saattoi selvästikin myydä näitä lippuja monopolin haltijana, jolla ei ollut kilpailupaineita muiden yritysten taholta.

D. MERKITYKSELLISET MAANTIETEELLISET MARKKINAT

77) Ottaen huomioon lippujen laajan kysynnän koko Euroopan talousalueella ([29]), CFO:n suurelle yleisölle vuosina 1996 ja 1997 myymien Pass France 98 -passien ja yksittäisten pääsylippujen maantieteellisiin markkinoihin kuuluvat ainakin kaikki Euroopan talousalueen valtiot. Näiden lippujen suuresta kysynnästä huolimatta CFO rajoitti asettamillaan myyntiehdoilla keinotekoisesti suurelle yleisölle suunnatun myynnin joko Ranskassa asuviin tai niihin, jotka saattoivat esittää osoitteen Ranskassa.

CFO:n esittämät Pass France 98 -passien myynnin laajuutta koskevat argumentit

78) Vastauksessaan komission väitetiedoksiantoon ja suullisen kuulemisen aikana CFO väitti, että Pass France 98 -passin myynnissä vuosina 1996 ja 1997 sovellettu edellytys postiosoitteesta Ranskassa ei vaikuttanut Ranskan ulkopuolella oleviin kuluttajiin, minkä vuoksi maantieteelliset markkinat eivät ulottuneet Ranskan ulkopuolelle. CFO:n mukaan ainoastaan MM-kisastadionien läheisyydessä asuva suuri yleisö halusi ostaa Pass France 98 -passeja, koska myyntihetkellä ei vielä tiedetty mitkä joukkueet pelaisivat otteluissa, joihin pääsyyn kyseiset liput oikeuttivat, ja koska tällaiset tuotteet asettivat ostajalle taloudellisia rasitteita (eli ostajan oli joko varmistettava majoitus stadionin läheltä pitkäksi aikaa tai matkustettava kotipaikan ja stadionin välinen matka yhtä monta kertaa kuin hänellä oli ottelulippuja).

79) Tämän väitteen tukemiseksi CFO pyysi komissiota tutustumaan todistusaineistoon, jonka mukaan 71—91 prosenttia Pass France 98 -passeista osti joko siinä departementissa asuva suuri yleisö, jossa isäntästadion sijaitsi, tai kyseisen departementin välittömässä läheisyydessä sijaitsevissa departementeissa asuva yleisö. Todisteeksi siitä, että Pass France 98 -passien kysyntää ei ollut Ranskan ulkopuolella ja että maantieteelliset markkinat rajoittuivat näin ollen Ranskassa sijaitsevien MM-kisastadionien läheisyydessä asuviin ihmisiin, CFO viittasi myös eurooppalaisten matkanjärjestäjien tekemään päätökseen olla tarjoamatta Pass France 98 -passeja suurelle yleisölle sekä kansallisten jalkapalloliittojen tekemään päätökseen olla myymättä lippuja Pass France 98 -passin kaltaisina tuotteina.

80) Komissio ei hyväksy näitä väitteitä. Pass France 98 -passien myynnissä ei voida jättää huomiotta sitä seikkaa, että huomattava määrä kuluttajia Ranskan ulkopuolella olisi halunnut ostaa tällaisia lippuja, sillä lopputurnaus synnytti euroopanlaajuista kiinnostusta. Tätä näkökantaa tukee osittain Ranskan ulkopuolella sijaitsevien kuluttajien ostotottumusten arviointi, joka tehtiin CFO:n 22 päivästä huhtikuuta 1998 alkaen myymistä alkusarjan ja neljännesvälierien ottelujen yksittäisten pääsylippujen myynnistä. Se osoittaa, että Ranskan ulkopuolella asuvat kuluttajat eivät olleet kiinnostuneita katsomaan yksinomaan sellaisia otteluja, joissa heidän kansalliset joukkueensa pelasivat ([30]).

81) Jos Ranskan ulkopuolella asuville kuluttajille olisi annettu mahdollisuus ostaa Pass France 98 -passeja CFO:lta, monet heistä olisivat todennäköisesti tehneet niin monta meno-paluumatkaa, kuin olisi ollut tarpeen, jotta he olisivat voineet katsoa kaikki Pass France 98 -passiin kuuluvat ottelut. Vaikka tämä pitää paikkansa nimenomaan Lensin stadionilla, eli lähellä Belgian rajaa, pelattaviin otteluihin myytyjen Pass France 98 -passien kohdalla, voidaan olettaa, että kuluttajat olisivat olleet valmiit matkustamaan myös muista maista sellaisille pelipaikoille, joihin on helppo päästä (esimerkiksi espanjalaiset katsojat pääsevät helposti Bordeaux'hon ja Toulouse'iin ja italialaiset katsojat Marseille'hin).

([28]) Näiden lippujen "sokkomyyntiä" voidaan verrata alkusarjan ottelujen lipunmyyntiin. Tällöin liput paketoitiin Pass France 98 -passeiksi katsojamäärien maksimoimiseksi.

([29]) Tätä todistaa CFO:n ETA-maihin 22 päivästä huhtikuuta 1998 alkaen suuntaama myynti, jolloin 45 prosenttia lipuista myytiin Ranskan ulkopuolella asuville kuluttajille.

([30]) Katso edellä 25 ja 26 kohta — CFO:n 22 päivän huhtikuuta 1998 jälkeen myymistä yksittäisistä pääsylipuista noin 38 prosenttia päätyi suuren yleisön edustajille, joilla oli osoite Ranskan ulkopuolella maissa, joiden joukkueet olivat päässeet lopputurnaukseen, mutta tietyssä ottelussa pelaavien joukkueiden kannattajat saivat ostaa vain 10 prosenttia kyseisen päivän jälkeen myydyistä pääsylipuista. Merkittävä osuus Ranskan ulkopuolisesta suuresta yleisöstä oli kiinnostunut seuraamaan otteluja, joissa heidän maajoukkueensa ei pelannut.

82) CFO:n mainitsemista tilastoista huolimatta on erittäin todennäköistä, että huomattava määrä Ranskan ulkopuolella asuvia kuluttajia olisi halunnut tehdä järjestelyjä, jotta he olisivat voineet viettää alkusarjan ja (tarvittaessa) neljännesvälierien ajan siinä kaupungissa tai sen lähistöllä, jolla isäntästadion sijaitsee, ja näin varmistaa pääsyn tiettyihin lopputurnauksen otteluihin ja viettää useamman päivän paikassa, jonka hyvin tiedetään olevan ulkomaalaisten matkailijoiden suosima kohde.

83) Eurooppalaisten matkanjärjestäjien päätöstä myydä niille Pass France 98 -passeina jaettuja lippuja yksittäin ei voida tulkita siten, ettei Ranskan ulkopuolella olisi ollut kysyntää Pass France 98 -passeille. Myymällä yksittäisiä pääsylippuja yhdessä muiden palvelujen kanssa on saatettu pyrkiä maksimoimaan tulot, mikä ei olisi ollut mahdollista Pass France 98 -passien myynnillä. Kansallisten jalkapalloliittojen myynnin osalta komissio ei pidä oleellisena sitä, etteivät nämä myyneet Pass France 98 -passien kaltaisia tuotteita. Tässä arviossaan komissio ottaa huomioon jalkapalloliitoille jaettujen lippujen luonteen ([31]) sekä sen, ettei niillä ollut taloudellista kannustetta hoitaa myyntiä tällä tavoin.

E. MÄÄRÄÄVÄ MARKKINA-ASEMA

84) Vuosina 1996 ja 1997 CFO oli ainoa myyntipaikka, josta suuri yleisö saattoi ostaa ”sokkona” Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä pääsylippuja. Koska CFO saattoi toimia itsenäisesti ja näin ollen myös ilman kilpailurasitteita, sillä oli määräävä markkina-asema asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla.

CFO:n vastuu hallitsevana yrityksenä asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla

85) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti määräävässä markkina-asemassa olevalla yrityksellä on erityisvastuu siitä, ettei se käyttäytymisellään vääristä kilpailua yhteismarkkinoilla. Tämän erityisvastuun todellista laajuutta on tarkasteltava ottaen huomioon asiassa vallitsevat erityisolosuhteet, joista heijastuu heikentynyt kilpailutilanne ([32]).

86) Osapuolten vastuun laajuutta on näin ollen tutkittava osapuolten määräävän aseman laajuuden sekä markkinoiden erityisluonteen kannalta, sillä nämä seikat voivat vaikuttaa kilpailutilanteeseen.

87) Ottaen erityisesti huomioon sen, että CFO:n suurelle yleisölle vuosina 1996 ja 1997 myymien Pass France 98 -passien ja yksittäisten pääsylippujen kysyntä oli merkittävästi tarjontaa suurempi, CFO:lla oli tosiasiallisessa monopoliasemassa olevana yrityksenä lähtökohtaisesti velvollisuus varmistaa, että vuosina 1996 ja 1997 myytyjä lopputurnauksen pääsylippuja tarjottiin suurelle yleisölle koko Euroopan talousalueella ketään syrjimättä ja siitä huolimatta, että tiettyjen lipputuotteiden kysyntä on voinut Ranskan ulkopuolella olla suhteellisen vähäistä verrattuna ranskalaisen yleisön taholta tulleeseen kysyntään. Jos tästä yleisperiaatteesta on poikkeuksia, niistä jokaista on tarkasteltava erikseen ottaen huomioon puolueettoman arvion niistä vähimmäisedellytyksistä, joilla mainitut päämäärät voidaan saavuttaa.

F. VÄÄRINKÄYTTÖ

88) Ottaen huomioon a) CFO:n vuosina 1996 ja 1997 suurelle yleisölle suuntaaman pääsylippujen ”sokkomyyntiin” sovelletut myyntiehdot, b) CFO:n virallisella MM-kisojen web-sivustollaan tarjoama myynti-informaatio, johon Ranskan ulkopuolella asuvan suuren yleisön olisi pitänyt voida luottaa, ja c) Ranskan ulkopuolella asuvalle yleisölle tarjotut rajoittavat pääsylippujen varauskeinot, CFO käytti väärin määräävää asemaansa asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla, koska se sovelsi hyvän kauppatavan vastaisia kauppaehtoja Ranskan ulkopuolella asuviin, mikä johti markkinoiden rajoittamiseen näiden kuluttajien vahingoksi.

([31]) Mikä olisi tehnyt mahdottomaksi paketoida merkittävä määrä lippuja Pass France 98 -passien kaltaisiksi tuotteiksi.

([32]) Ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-83/91, Tetra Pak II, 6.10.1994 antama tuomio, (Kok. 1994, s. II-755) tuomion 114 ja 115 kohta. Asiassa 7/83, GVL, 2.3.1983 antamassaan tuomiossa, (Kok. 1983, s. 483). Euroopan yhteisöjen tuomioistuin oli aiemmin todennut monopolin haltijan erityisvastuun laajuuden kansallisuuteen tai asuinpaikkaan perustuvasta syrjinnästä. Tuomioistuin totesi (muun muassa) seuraavaa: ”Sitä, että tosiasiallisessa monopoliasemassa oleva yritys on tällä tavoin kieltäytynyt [hallinnoimasta oikeuksiaan] tarjoamasta palvelujaan kaikille sellaisille niitä mahdollisesti tarvitseville, jotka eivät kuulu johonkin tiettyyn ryhmään, jonka tämä yritys on määritellyt kansalaisuuden tai kotipaikan perusteella, on pidettävä perustamissopimuksen [86] artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuna määräävän aseman väärinkäyttönä” (tuomion 56 kohta).

Vaatimus postiosoitteesta Ranskassa

89) Ranskan ulkopuolella asuva suuri yleisö saattoi vapaasti ostaa pääsylippuja suoraan CFO:lta sillä ehdolla, että ostajat ilmoittivat Ranskassa olevan postiosoitteen, johon liput voitiin toimittaa ([33]).

90) CFO:n myydessä Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä pääsylippuja Ranskassa asuva suuri yleisö saattoi helposti ilmoittaa osoitteen, johon liput voitiin toimittaa. Kuitenkin vuosina 1996 ja 1997 enemmistö Ranskan ulkopuolella asuvasta suuresta yleisöstä saattoi ostaa lippuja suoraan CFO:lta ainoastaan tekemällä täysin keinotekoisia, epäkäytännöllisiä ja poikkeuksellisia järjestelyjä ([34]) ([35]). Koska on kyseenalaista, oliko Ranskan ulkopuolella asuvalle suurelle yleisölle tiedotettu riittävästi mahdollisuudesta ostaa lippuja suoraan CFO:lta, Ranskassa sijaitsevan postiosoitteen edellytyksellä syrjittiin nimenomaan Ranskan ulkopuolella asuvaa suurta yleisöä, sillä Ranskassa asuvilla oli huomattavasti paremmat mahdollisuudet täyttää kyseinen edellytys.

91) Tämä syrjintä muodostui tosiasiallisesti siitä, että CFO sovelsi hyvän kauppatavan vastaisia kauppaehtoja Ranskan ulkopuolella asuviin ja rajoitti markkinoita näiden kuluttajien vahingoksi myydessään 393 200 lippua Pass France 98 -passeina ja 181 000 avausottelun, puolivälierä- ja välieräottelujen sekä pronssi- ja loppuottelun lippua. CFO rikkoi tällä toiminnallaan EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa ja ETA-sopimuksen 54 artiklaa.

CFO:n antama myynti-informaatio

92) Toukokuun 6 päivästä 1997 alkaen CFO tarjosi virallisella MM-kisojen web-sivustollaan tietoa siitä, miten suuri yleisö Ranskassa ja muissa maissa saattoi ostaa pääsylippuja lopputurnaukseen. Ranskan ulkopuolella asuvaa yleisöä neuvottiin hankkimaan liput joko virallisilta matkanjärjestäjiltä tai kansallisilta jalkapalloliitoilta. Sivustolla ei mainittu, että lippuja saattoi ostaa myös suoraan CFO:lta. Lisäksi kerrottiin, että CFO ei myynyt lippuja suoraan Ranskan ulkopuolella asuvalle yleisölle, ja että Ranskassa vierailevan henkilön, joka ei ole Ranskan kansalainen, ja joka haluaa ostaa MM-turnauksen pääsylippuja, olisi otettava yhteyttä kansalliseen jalkapalloliittoon tai matkanjärjestäjään.

93) Näillä neuvoilla CFO rajoitti vuonna 1997, eli kun otteluissa pelaavat joukkueet eivät vielä olleet tiedossa, myymiensä yksittäisten pääsylippujen kysyntää joko ainoastaan Ranskan kansalaisiin tai Ranskassa asuvaan suureen yleisöön. Voidaan myös katsoa, että neuvot ovat voineet estää ei-ranskalaista yleisöä tai ainakin niitä, jotka eivät asu Ranskassa, hankkimasta yksittäisiä pääsylippuja suoraan CFO:lta. Näin ollen CFO rajoitti tiukasti markkinoita Ranskan ulkopuolella asuvan suuren yleisön vahingoksi myydessään avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun 181 000 lippua. CFO rikkoi tällä toiminnallaan EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa ja ETA-sopimuksen 54 artiklaa.

Pääsylippujen varaaminen suoraan CFO:lta

94) Suurelle yleisölle tarjotuista keinoista, joilla lippuja voitiin varata suoraan CFO:lta, Ranskan ulkopuolella asuvat saattoivat käyttää vain kirjallista hakemusta. Puhelinvarauksia saattoi tehdä vain Ranskan Euroopassa sijaitsevilta alueilta. Ranskan ulkopuolella asuvat saattoivat tehdä varauksen Minitelin (Ranskassa asuville suunniteltu tietojärjestelmä, jota käyttävät ainoastaan Ranskassa asuvat) kautta ainoastaan tilaamalla siihen Internetin kautta yhteyden 350 Ranskan frangin hintaan. Myös Credit Agricole -pankin konttorien kautta saattoi tehdä varauksia ainoastaan Ranskassa.

95) Koska Pass France 98 -passien kysyntä oli suurta verrattuna niiden rajalliseen tarjontaan, suurelle yleisölle olisi ollut erittäin tärkeää pystyä varaamaan lippuja nopeasti. Kuluttajat, jotka saattoivat varata lippuja ainoastaan kirjallisesti, olivat huonommassa asemassa kuin ne, jotka saattoivat käyttää muita, nopeampia lipunvarauskeinoja.

96) Suurta yleisöä pyydettiin tekemään CFO:n vuonna 1997 suoraan myymiä yksittäisiä pääsylippuja koskevat hakemuksensa 18 päivän syyskuuta ja 18 päivän lokakuuta 1997 välisenä aikana. Vaikka kyseisiä lippuja ei jaettukaan siinä järjestyksessä kuin hakemukset saapuivat CFO:lle, Ranskassa asuvia suuren yleisön jäseniä suosittiin muualla ETA:n alueella asuvien kustannuksella, sillä hakemuslomakkeita sai vain Ranskassa sijaitsevista Credit Agricole -pankin konttoreista.

([33]) Vastaus komission 15 päivänä tammikuuta 1998 lähettämään viralliseen tietopyyntöön.
([34]) Esimerkiksi käyttämällä hyväksi poste restantea tai suurlähetystöjä.
([35]) Ottaen huomioon sen, että CFO painotti myynti-infossaan edellytystä, että ostajien oli asuttava Ranskassa, sekä suurelle yleisölle annetut ohjeet, joiden mukaan lippuja ei toimitettaisi ei-ranskalaiselle yleisölle, voidaan epäillä, olisiko CFO sallinut ulkomailla asuvien käyttää hyväkseen näitä vaihtoehtoja käytännössä.

97) Näin ollen keinoilla, joilla Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä pääsylippuja saattoi ostaa vuosina 1996 ja 1997 suoraan CFO:lta, syrjittiin Ranskan ulkopuolella asuvaa suurta yleisöä.

CFO:n esittämät väärinkäyttöön liittyvät väitteet

98) Vastauksessaan komission väitetiedoksiantoon CFO väitti, että komission aiemman käytännön ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen aiemman oikeuskäytännön perusteella CFO ei olisi voinut käyttää määräävää markkina-asemaansa väärin, sillä eräät EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisen edellytykset eivät täyty ([36]).

Kilpailun rakenteeseen vaikuttava toiminta

99) Jotta toiminnalla CFO:n mukaan rikottaisiin EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa, sillä on oltava vaikutusta kilpailun rakenteeseen tietyillä markkinoilla määräävässä asemassa olevan yrityksen kilpailijoiden vahingoksi, sillä määräyksellä ei ole suoraan tarkoitus suojella kuluttajien etuja ([37]). Näin ollen CFO väittää, ettei sen toiminta kuulu EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisalaan, sillä vaatimus Ranskassa sijaitsevan osoitteen toimittamisesta vuosien 1996 ja 1997 lipunmyyntiä varten ei vaikuttanut kilpailun rakenteeseen asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla.

100) Komissio ei hyväksy tällaista tulkintaa EY:n perustamissopimuksen 82 artiklasta. Kyseisen artiklan soveltaminen edellyttää yleensä arviota yrityksen käyttäytymisen vaikutuksista tiettyjen markkinoiden kilpailun rakenteeseen, mutta sen soveltamista ei voida sulkea pois, vaikka tällaista vaikutusta ei ole havaittavissa. Kuluttajien etua suojellaan EY:n perustamissopimuksen 82 artiklalla, ja tämä suojelu saavutetaan estämällä määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen sellainen toiminta, jolla joko estetään vapaa ja vääristymätön kilpailu tai joka on kuluttajien kannalta suorastaan vahingollista. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut ([38]), 82 artiklaa voidaan soveltaa tarvittaessa tilanteisiin, joissa määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen toiminta vahingoittaa suoraan kuluttajien etuja, vaikka toiminnalla ei ole vaikutusta kilpailun rakenteeseen.

Kaupallinen etu

101) CFO väittää, että yritys käyttää väärin määräävää markkina-asemaansa vain silloin, kun se käyttää tästä asemastaan syntyviä mahdollisuuksia hankkiakseen kauppaetuja, joita se ei olisi saanut, mikäli markkinoilla olisi ollut tavanomaista ja riittävää kilpailua. CFO ei saanut rahallista eikä kilpailullista etua siitä, että se vuosien 1996 ja 1997 lipunmyynnissä vaati kuluttajilta osoitetta Ranskassa, eikä näin ollen saanut toiminnastaan kaupallisia etuja.

102) Komissio ei hyväksy tätä väitettä. Vaikka todisteet siitä, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys on toiminnallaan varmistanut itselleen rahallista tai kilpailullista hyötyä, voivat tukea väärinkäytön olettamusta, ne eivät ole oleellisia väärinkäytön toteamisen kannalta ([39]). Tässä käsiteltävänä olevassa asiassa CFO:n toiminta johti Ranskan ulkopuolella asuvien syrjimiseen. Näin toiminnalla siis epäsuorasti syrjittiin tiettyjä kuluttajia heidän kansalaisuutensa perusteella, mikä on vastoin yhteisön perusperiaatteita. Tässä kyseessä olevassa asiassa ei siis voida katsoa, ettei kyseinen käyttäytyminen kuulu EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisalaan sillä perusteella, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys CFO ei saanut toiminnastaan kaupallista tai muuta hyötyä.

([36]) Kaikki CFO:n tähän asiaan liittyvät huomautukset koskevat myös ETA-sopimuksen 54 artiklan soveltamista.
([37]) CFO väitti, että EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa on tulkittava EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan g alakohdan perusteella, jossa edellytetään, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy.
([38]) Asia 6/72, Continental Can, tuomio 21.2.1973 (Kok. 1973, s. 215, 26 kohta): "82 artiklaa ei ole tarkoitettu sovellettavaksi ainoastaan käytäntöihin, jotka voivat vahingoittaa kuluttajia suoraan, vaan myös käytäntöihin, jotka ovat heille vahingollisia, koska ne vaikuttavat kilpailun rakenteeseen…".
([39]) Esimerkiksi ylihinnoittelua koskevissa asioissa on tehtävä arvio siitä, missä määrin (jos lainkaan) määräävässä asemassa oleva yritys laskutti tuotteen tai palvelun taloudelliseen arvoon nähden liian korkeita hintoja. Se, missä määrin kyseinen yritys pystyi saamaan kaupallista hyötyä, jota se ei olisi voinut saada tavanomaisissa kilpailuoloissa, on yleensä määriteltävä ennen kuin voidaan tehdä päätelmiä ylihinnoittelusta.

Markkinoiden rajoittaminen

103) CFO kiistää komission kannan, jonka mukaan CFO käytti määräävää markkina-asemaansa väärin EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla rajoittamalla Pass France 98 -passien ja yksittäisten lippujen myyntialuetta Ranskan ulkopuolella asuvien kuluttajien vahingoksi. CFO perustelee kantaansa seuraavasti:

a) Jos eurooppalaiset matkanjärjestäjät olisivat päättäneet myydä Pass France 98 -passeja siten kuin CFO oli suunnitellut, markkinoita ei olisi rajoitettu, sillä Ranskan ulkopuolella asuvat kuluttajat olisivat voineet ostaa Pass France 98 -passeja tarvitsematta ilmoittaa osoitetta Ranskassa. Yksittäisten lippujen myynnissä CFO:n toiminta ei rajoittanut markkinoita, koska lippuja tarjottiin suurelle yleisölle kaikkialla Euroopan talousalueella eri aikoina kaikkien kolmen jakelukanavan kautta.

b) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen aiemman oikeuskäytännön ([40]) mukaan yritys käyttää väärin määräävää markkina-asemaansa ja rajoittaa markkinoita EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla vain silloin, kun se hyötyy kilpailupaineen puuttumisesta tarvitsematta tehostaa toimintaansa, mitä sen muutoin olisi pitänyt tehdä. Koska ottelulippujen määrä oli rajallinen eivätkä CFO:n myyntijärjestelyt vaikuttaneet tuotteen laatuun, CFO väittää, ettei se olisi tehostanut toimintaansa, vaikka markkinoilla olisi ollut kilpailupainetta. Näin ollen sen toimintaa ei voida pitää 82 artiklan b alakohdassa tarkoitettuna väärinkäyttönä.

104) Komissio ei hyväksy kumpaakaan edellä mainituista väitteistä. Merkityksellisillä tuotemarkkinoilla määräävässä asemassa olevana yrityksenä CFO:n velvollisuutena oli olla rajoittamatta lipunmyyntiä keinotekoisesti riippumatta siitä, pystyikö jokin muu taloudellinen toimija myymään kyseisiä lippuja. CFO:n esittämistä EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan b alakohdan soveltamisalaa koskevista väitteistä voidaan todeta, että edellyttämällä vuosina 1996 ja 1997 osoitetta Ranskassa CFO kieltämättä rajoitti pääsylippujen myynnin maantieteellisiä markkinoita Ranskan ulkopuolella asuvien vahingoksi. Kyseisten järjestelyjen toteuttaminen on CFO:n määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä 82 artiklan b alakohdan nimenomaisen sanamuodon mukaan, eikä tämä päätelmä ole millään tapaa ristiriidassa CFO:n mainitseman yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa ([41]). CFO:n väitteellä, jonka mukaan se ei olisi voinut kilpailuoloissa tehostaa toimintaansa, ei näin ollen ole merkitystä.

G. TURVALLISUUS

105) Turvallisuuden varmistaminen on jalkapallo-otteluissa erittäin tärkeää, ja erityisolosuhteissa tämä voi oikeuttaa turnauksen järjestelijöiden erityiset lipunmyyntijärjestelyt. Kuitenkin sen toteamiseksi, voivatko turvallisuusnäkökohdat (ja missä määrin ne mahdollisesti voivat) oikeuttaa lipunmyyntijärjestelyt, joilla muutoin todettaisiin rikottavan yhteisön lainsäädäntöä, jokaista järjestelyn osaa on tarkasteltava erikseen arvioiden puolueettomasti niitä vähimmäisedellytyksiä, joilla kohtuulliset turvallisuustavoitteet voidaan saavuttaa.

Turvallisuus jalkapallo-otteluissa

106) CFO:n pääasiallinen tarkoitus oli varmistaa vuoden 1985 yleissopimuksen mukaisesti, että tietyssä ottelussa pelaavien joukkueiden kannattajaryhmät erotetaan toisistaan kaikilla MM-kisastadioneilla.

107) CFO pyrki toteuttamaan tämän erottelun jakamalla tietyssä ottelussa pelaavien joukkueiden kansallisille jalkapalloliitoille liput paikoille, jotka sijaitsivat stadionin vastakkaisissa päädyissä. CFO ei siis myynyt kilpailevien joukkueiden kannattajille varattuja lippuja tietämättä, mitkä joukkueet pelaisivat kussakin ottelussa, vaan niitä tarjottiin vasta sitten, kun tämä oli jo tiedossa.

108) CFO:n vuosina 1996 ja 1997, eli ennen kuin tiedettiin, mitkä joukkueet kussakin ottelussa pelaisivat, myymät liput olivat puolueettomille katsojille varatuille paikoille. CFO myi näitä lippuja suurelle yleisölle ainoastaan, jos ostajalla oli osoite Ranskassa. Nämä ostajat luokiteltiin kaikkien ottelujen kohdalla puolueettomiksi katsojiksi. CFO on kuitenkin aiemmin pyytänyt komissiota tutustumaan

([40]) CFO viittaa seuraaviin asioihin: Asia 41/90, Hofner (Kok. 1991, s. 1979) ja Asia 179/90, Merci (Kok. 1991, s. 5889).
([41]) Katso alaviite 40.

asiantuntijalausuntoon, jonka mukaan ”sokkona” lippuja ostavat katsojat ovat yleensä rauhallista yleisöä, joka ei muodosta erityistä turvallisuusriskiä. Tämä arvio vaikuttaa kohtuulliselta, koska tällaisia lippuja ostavat katsojat ilmeisestikin haluavat nähdä jalkapallo-ottelun siitä riippumatta, mitkä joukkueet siinä pelaavat, eivätkä he näin ollen toimi tietyn joukkueen kannattajina.

109) Näin ollen pääsylippuja ”sokkona” ostavaa katsojaa, hänen kansalaisuudestaan riippumatta, ei periaatteessa tulisi pitää tietyn joukkueen kannattajana turvallisuussyihin vedoten. Näihin kuluttajiin ei periaatteessa tulisi myöskään soveltaa järjestelyjä, joissa kilpailevien joukkueiden kannattajat erotellaan vuoden 1985 yleissopimuksessa määrätyllä tavalla. Vaatimus postiosoitteesta Ranskassa, jota sovellettiin kuluttajiin, jotka vuosina 1996 ja 1997 halusivat ostaa CFO:lta lipun ”sokkona”, oli näin ollen liiallinen, eikä sillä oleellisesti säilytetty tai edistetty turvallisuutta jalkapallo-otteluissa.

CFO:n esittämät turvallisuutta koskevat väitteet

110) Vastauksessaan komission väitetiedoksiantoon sekä suullisen kuulemisen aikana CFO pyrki perustelemaan syrjiviä myyntijärjestelyjään turvallisuusnäkökohdilla. CFO väittää, että jos se olisi myynyt vuosina 1996 ja 1997 lippuja yleisölle koko Euroopan talousalueella, ottelussa pelaavien joukkueiden kannattajat olisivat todennäköisesti päätyneet stadionilla puolueettomille katsojille varatuille paikoille. CFO katsoo, ettei se vuosien 1996 ja 1997 lipunmyynnissä voinut pitää kaikkia Euroopan talousalueen katsojia puolueettomina rikkomatta samalla vuoden 1985 yleissopimuksen määräyksiä sekä siihen liittyviä ohjeita, joissa edellytettiin kilpailevien joukkueiden kannattajien erottamista toisistaan.

111) CFO väitti myös, ettei i) vuosina 1996 ja 1997 ollut mahdollista myydä lippuja otteluihin, joissa pelaavia joukkueita ei tiedetty, ja määrittää paikkojen sijainti jälkikäteen, kun pelaavat joukkueet olivat selvillä, ja ettei ii) CFO:n vuosina 1996 ja 1997 toteuttamaa lipunmyyntiä, joka oli suunnattu osoitteen Ranskassa esittävälle suurelle yleisölle, voida verrata CFO:n vuonna 1998 toteuttamaan lipunmyyntiin, joka oli kohdistettu osoitteen Euroopan talousalueella esittävälle suurelle yleisölle, sillä tämä myöhempi lipunmyynti toteutettiin lohkoarvonnan jälkeen, jolloin oli selvillä, mitkä joukkueet pelaavat kussakin alkusarjan ottelussa.

112) Komissio ei hyväksy CFO:n väitettä, jonka mukaan se ei vuosina 1996 ja 1997 voinut pitää kaikkia Euroopan talousalueella asuvia suuren yleisön jäseniä puolueettomina. Vuoden 1985 yleissopimuksessa mainitaan nimenomaan, että *kilpailevien joukkueiden kannattajien* todellinen erottaminen toisistaan on varmistettava (muun muassa) lipunmyyntiä valvomalla. CFO:n mielestä kaikkia suuren yleisön jäseniä lukuun ottamatta niitä, jotka pystyivät esittämään osoitteen Ranskassa, oli vuosina 1996 ja 1997 pidettävä lipunmyynnin kannalta mahdollisina kilpailevina kannattajina. Komissio pitää kuitenkin tätä toimintaa liioiteltuna, koska siinä ei otettu huomioon niiden kuluttajien yleensä rauhallista luonnetta, jotka ostavat lippuja ennen kuin ottelussa pelaavat joukkueet ovat selvillä. Kuten CFO on itse aiemmin vahvistanut ([42]), ”sokkona” lippuja ostavat katsojat eivät olisi muodostaneet erityistä turvallisuusriskiä. Näin ollen CFO oli väärässä pitäessään turvallisuussyistä mahdollisina kilpailevina kannattajina niitä katsojia, joilla ei ollut osoitetta Ranskassa, mutta jotka halusivat ostaa vuosina 1996 ja 1997 lippuja CFO:lta.

113) Vaikka ”sokkona” lippuja ostavia katsojia olisi voitu pitää erityisenä turvallisuusriskinä (mitä väitettä komissio ei hyväksy), on äärimmäisen epätodennäköistä, että katsoja, joka on ostanut lipun ”sokkona” (minkä vuoksi hän olisi päässyt siihen stadionin osaan, joka oli varattu nimenomaan puolueettomille katsojille) ja päässyt sattumalta oman maansa joukkueen otteluun, olisi joutunut vastajoukkueen kannattajien vieressä tai läheisyydessä sijaitsevalle paikalle, koska viimeksi mainituilla olisi myös pitänyt olla onnea ”sokkomyynnissä” ja saada lippu otteluun, joka sattuisi olemaan oman maan joukkueen ottelu ja lisäksi paikoille, jotka sijaitsevat puolueettomille katsojille varatussa stadionin osassa. Näin ollen vaara, että CFO olisi vuosina 1996 ja 1997 syrjimättömiä myyntijärjestelyjä toteuttaessaan rikkonut vuoden 1985 yleissopimusta, oli tilastollisesti tarkasteltuna merkityksetön.

([42]) Katso CFO:n 4 päivänä kesäkuuta 1998 päivätty kirje (24 kohta), jossa se vastaa komission 15 päivänä toukokuuta 1998 lähettämään viralliseen tietopyyntöön.

114) Edellä esitetyn nojalla voidaan todeta, että tämän päätöksen kannalta ovat merkityksettömiä CFO:n väitteet, joiden mukaan se ei pystynyt määrittelemään "sokkona" ostettujen paikkojen sijaintia sen jälkeen, kun ottelussa pelaavat joukkueet olivat selvinneet ja ettei vuonna 1998 sovellettuja myyntijärjestelyjä voida verrata aiempiin järjestelyihin (katso edellä 111 kohta).

H. YHTEISMARKKINOIDEN MERKITTÄVÄ OSA

115) Koska CFO:lla oli määräävä asema asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla ja koska se määritteli ehdot, joilla kuluttajat koko Euroopan talousalueella saivat ostaa Pass France 98 -passeja ja yksittäisiä pääsylippuja vuosina 1996 ja 1997, CFO:n määräävä markkina-asema ulottui ainakin koko Euroopan talousalueelle ja näin ollen perustamissopimuksen 82 artiklassa tarkoitetulle merkittävälle osalle yhteismarkkinoita.

I. VAIKUTUS JÄSENVALTIOIDEN VÄLISEEN KAUPPAAN

116) CFO sovelsi merkityksellisillä tuotemarkkinoilla suurelle yleisölle suunnattuun lipunmyyntiin myyntiehtoja, joilla useimmilta Ranskan ulkopuolella asuvilta kuluttajilta evättiin pääsy kyseisille markkinoille. Sillä, että Pass France 98 -passien ja yksittäisten pääsylippujen ostajilta edellytettiin vuosina 1996 ja 1997 osoitetta Ranskassa, oli tuntuvaa vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

CFO:n esittämät väitteet vaikutuksesta kauppaan

117) CFO:n esittämiä väitteitä, jotka koskevat sen toiminnan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on käsitelty edellä 78—83 kohdassa.

J. KESÄKUUN 11 PÄIVÄNÄ 1997 TEHTY ILMOITUS

118) Vastauksessaan väitetiedoksiantoon CFO totesi, että koska lippujen jakelun yleisiä järjestelyjä oli selvitetty komissiolle kesäkuussa 1997 tehdyn ilmoituksen yhteydessä, kyseisiä järjestelyjä olisi pitänyt vastustaa jo tuolloin. Koska komissio ei kuitenkaan näin tehnyt, CFO:n mielestä oli perusteltua olettaa, että sen yleiset lipunmyyntijärjestelyt olivat yhteisön lainsäädännön mukaisia. Näin ollen CFO katsoo, että menettelyn aloittamista koskeneella komission päätöksellä rikottiin yhteisöjen tuomioistuimen määrittelemää luottamuksensuojan periaatetta.

119) Komissio ei hyväksy tätä CFO:n väitettä. Se myöntää, että ilmoituksessaan CFO selvitti tapoja, joilla kukin virallisesti nimetty jakelukanava myisi lippuja, mutta komissiolle ei tuolloin ilmoitettu, että CFO edellyttäisi vuosina 1996 ja 1997 ostajilta postiosoitetta Ranskassa ([43]). Sitä vastoin CFO ilmoitti virallisesti komissiolle, että Pass France 98 -passit olisivat kaikkien saatavilla, vaikka periaatteessa ne oli tarkoitettu myytäviksi jalkapallon kannattajille sekä paikalliselle ja alueelliselle yleisölle ([44]).

120) Yrityksen, joka ilmoittaa erityssopimuksista tai järjestelyistä, ei periaatteessa voida sallia myöhemmin väittää, että oli perusteltua olettaa, että sopimukset tai järjestelyt, jotka eivät olleet osa ilmoitusta, mutta joista on voitu tiedottaa komissiolle ilmoituksen tekemisen aikaan, olivat EY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjen mukaisia. Koska CFO:n ilmoitus koski ainoastaan niiden matkanjärjestäjien ehdotettua valintajärjestelmää, joiden sallittaisiin myydä lopputurnauksen pääsylippuja Euroopassa, komissiolla oli lain mukainen velvollisuus tarkastella ainoastaan näitä järjestelyjä. Näin ollen komissiota ei voida myöhemmin moittia päätöksestä aloittaa menettely muiden järjestelyjen osalta, joihin sitä ei virallisesti pyydetty ottamaan kantaa.

K. SAKOT

121) Asetuksen N:o 17 15 artiklan mukaan komissio voi päätöksellään määrätä yritykselle, joka tahallaan tai tuottamuksesta rikkoo EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa tai ETA:n sopimuksen 54 artiklaa, sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 euroa taikka tätä suurempi, mutta enintään 10 prosenttia yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

([43]) Lisäksi on otettava huomioon, että ilmoitusta tehdessään CFO oli jo myynyt suurelle yleisölle kaikki Pass France 98 -passit kyseessä olevaa kilpailua vääristävää toimintaa käyttäen.
([44]) CFO:n 11 päivänä kesäkuuta 1997 tekemän ilmoituksen 4.1.(ii) kohta.

122) Tässä päätöksessä tarkoitettu kilpailua vääristävä toiminta, jonka seurauksena harjoitettiin syrjintää niiden kuluttajien eduksi, joilla oli osoite Ranskassa, on epäsuoraa syrjintää kansalaisuuden perusteella, sillä CFO rajoitti lipunmyyntiä keinotekoisesti ja pääasiallisesti yhden jäsenvaltion asukkaisiin. Tällaisella toiminnalla rikotaan yhteisön oikeuden perusperiaatteita.

123) Komissio toteaa, että CFO:n toteuttamat lipunmyyntijärjestelyt muistuttivat aiemmissa maailmanmestaruusturnauksissa käytettyjä lipunmyyntijärjestelyjä, ja että yhteisön kilpailusääntöjen soveltamisesta esiin nostetut kysymykset ovat niin erityisluonteisia, ettei niiden osalta voida helposti tehdä johtopäätöksiä aiempien komission päätöksien tai yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella. Komissio on näin ollen päätellyt, ettei CFO ollut kyseisenä ajankohtana tietoinen siitä, että se rikkoi yhteisön lainsäädäntöä vuosina 1996 ja 1997 toteuttamillaan myyntijärjestelyillä.

124) Komissio myöntää lisäksi, että CFO pyrki positiivisin toimin, eli virallisilla ja epävirallisilla yhteyksillä komissioon ja Ranskan kilpailuviranomaisiin, varmistamaan siinä määrin kuin se katsoi tarpeelliseksi, että vuoden 1998 jalkapallon MM-kisojen lipunmyyntijärjestelyt noudattivat yhteisön ja kansallista lainsäädäntöä. Komissio ottaa lisäksi huomioon CFO:n komission pyynnöstä tekemän päätöksen muuttaa myyntijärjestelyjä, minkä myötä kuluttajat kaikkialla Euroopan talousalueella saattoivat vuonna 1998 varata 175 500 yksittäistä pääsylippua suoraan CFO:lta.

125) Komissio määräisi tavallisesti yrityksen määräävän aseman väärinkäytöstä sakon, jonka suuruus määräytyy rikkomuksen vakavuuden ja keston mukaisesti. Edellä esitetyillä perusteilla komissio kuitenkin katsoo aiheelliseksi määrätä CFO:lle vertauskuvallisen tuhannen euron sakon. Tämä kanta ei kuitenkaan rajoita vastaavissa tapauksissa tulevaisuudessa noudatettavaa politiikkaa,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Comité français d'organisation de la Coupe du monde de football 1998 (jalkapallon vuoden 1998 maailmanmestaruuskisojen ranskalainen järjestelykomitea), jäljempänä ”CFO”, rikkoi EY:n perustamissopimuksen 82 artiklaa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 54 artiklaa toteuttamalla vuosina 1996 ja 1997 järjestetyn suurelle yleisölle suunnatun jalkapallon maailmanmestaruusturnauksen lopputurnauksen lipunmyynnin käyttämällä syrjiviä järjestelyjä. Näiden järjestelyjen osana se sovelsi hyvän kauppatavan vastaisia kauppaehtoja Ranskan ulkopuolella asuviin kuluttajiin, minkä seurauksena markkinoita rajoitettiin kyseisten kuluttajien vahingoksi 393 200 lipun myynnissä Pass France 98 -passeina ja 181 000 lipun myynnissä avausotteluun, puolivälierä- ja välieräotteluihin sekä pronssi- ja loppuotteluun.

2 artikla

CFO:lle määrätään näin ollen 1 artiklassa mainitun rikkomisen vuoksi 1 000 euron sakko.

3 artikla

Sakko maksetaan euroina kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta seuraavalle pankkitilille:

Tilinumero 310-0933000-43
Euroopan komissio

Banque Bruxelles-Lambert
Agence Européenne
Rond Point Schuman/Schumanplein 5
B-1040 Bruxelles/Brussel

Kolmen kuukauden kuluttua peritään ilman eri toimenpiteitä korko, jonka suuruus määräytyy Euroopan keskuspankin sen kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä, jona tämä päätös on tehty, soveltaman repo-koron mukaan lisättynä 3,5 prosenttiyksiköllä.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraavalle yritykselle:

Comité français d'organisation de la Coupe du monde de football 1998 (jalkapallon vuoden 1998 maailmanmestaruuskisojen ranskalainen järjestelykomitea, CFO)
23—25, rue de Berri
F-75008 Paris

Tämän päätöksen täytäntöönpano perustuu EY:n perustamissopimuksen 256 artiklaan.

Tehty Brysselissä 20 päivänä heinäkuuta 1999.

Komission puolesta
Karel VAN MIERT
Komission jäsen